

Antti Hirvikallio

16.02.2022

Taipalsaaren kunta

Viranomaislausunnot kaavaehdotuksesta ja kaavoittajan vastineet niihin

KATTELUSSAARI-JÄNKÄSALO OSAYLEISKAAVAN AJANTASAISTUS JA LAAJENNUS

1. Lappeenrannan seudun ympäristötoimi

Terveysvalvonta:

Lappeenrannan seudun ympäristötoimen ympäristöterveydenhuollon palveluyksikkö Taipalsaaren kunnan terveydensuojeluviranomaisena on tarkastanut kaavaselostuksen, sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja toteaa, ettei terveydensuojeluviranomaisella ole lausuttavaa.

Vastine: Merkitään tiedoksi

2. Etelä-Karjalan liitto

Kaavaselostusta tulee täydentää yksityiskohtaisemmilla tiedoilla, kuinka maakuntakaavan laaja Suur-Saimaan kehittämisen kohdealue on huomioitu yleiskaavaratkaisussa.

Yleiskaavaratkaisu on maakuntakaavan mukainen. Etelä-Karjalan liitolla ei ole huomautettavaa kaavaehdotuskarttaan, eikä kaavamääräyksiin.

Vastine: Täydennetään kaavaselostusta Suur-Saimaan kehittämisen osalta.

3. Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Kaakkois-Suomen ELY-keskus on 31.3.2021 antanut lausunnon koskien kyseisen kaavan kaavaluonnosta. Nyt vireillä olevassa kaavaehdotuksessa on otettu hyvin huomioon Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen antama aikaisempi lausunto. Alueiden käytön osalta ehdotetaan vielä tarkasteltavaksi seuraavia seikkoja:

Kaavaluonnosta koskevassa lausunnossa Kaakkois-Suomen ELY-keskus on tuonut esille hallituksen esityksen (HE 251/2016 vp.) sisällön koskien Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, myöhemmin MRL) 128 §:n osalta.

26.1.2022

Hallituksen esityksen mukaan:

Yleiskaava-alueella maisematyölupaa ei voisi määrätä koskemaan puiden kaatamista maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi osoitetulla alueella. Ehdotettu muutos koskisi metsän hakkuuta ja siihen liittyviä metsätaloustoimenpiteitä. Esimerkiksi metsänuudistamiseen liittyvään maanmuokkaukseen ei tarvittaisi maisematyölupaa. Maa- ja metsätalousvaltaisella alueella tarkoitettaisiin yleiskaavan M-alkuisia aluevarausmerkintöjä. Näille alueille ei olisi mahdollista sisällyttää sellaisia rasteri-, kohde- tai viivamerkintöjä, joihin kohdistuisi maisematyölupavelvoite.

Kattelussaari - Jänkäsalo osayleiskaavan M-alueille sijoittuu viivamerkintöinä arvokas harjualue (ah) sekä arvokas maisema-alue (am). Arvokkaan harjualueen (ah) ja arvokas maisema-alueen (am) kaavamerkintöihin on kaavaluonnokseen verrattuna lisätty seuraava lause:

"Rajoitus ei koske normaaleja metsätaloustoimenpiteitä.". Normaalina metsätaloustoimenpiteenä voidaan pitää muun muassa avohakkuuta päätehakkuuna, joka voi vaikuttaa arvokkaaseen harjualueeseen taikka arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Huomioon tulee ottaa esimerkiksi Tapion Metsänhoidon suositukset ohjejulkaisu sekä Metsätehon ja Tapion yhdessä julkaisema ohjeistus koskien rantametsien käsittelyä. Rantametsien käsittelyä koskevassa ohjeistuksessa on maisemallisesti merkityksellisistä metsien käsittelystä ohjeistettu seuraavaa:

Maisemallisesti merkittävien metsien käsittelyssä noudatetaan erityistä harkintaa. Käsittelykuviot rajataan sopivia maastonmuotoja noudattaen. Hakkuiden suunnittelussa tulisi käyttää maaston tarjoamia mahdollisuuksia, jotta hakkuut sopeutuvat mahdollisimman luontevasti maisemaan. Uudistaminen pyritään tekemään luontaisesti tiheää siemen- ja suojuspuuasentoa käyttäen aina kun siihen on edellytyksiä. Avohakkuiden tulisi olla pienialaisia. Uudistusaloille suositellaan jätettäväksi säästöpuuryhmiä. Maisemanhoidollisista syistä kiertoajan jatkaminen ja uudistuskypsän metsikön harventaminen voi olla perusteltua. Pienet saaret ja kapeat niemet jätetään mieluiten kokonaan hakkaamatta. Erityistä huomiota kiinnitetään rantakallioiden ja hiekkarantojen ympäristöihin. Kitumaiden kalliometsiköt suositellaan jätettäväksi luonnontilaan. Normaalista metsäkuvasta poikkeavat maisemallisesti arvokkaat puuyksilöt säilytetään.

26.1.2022

Tämän osalta Kaakkois-Suomen ELY-keskus ehdottaa, että kaavamerkintöihin ja määräyksiin kohtaan yleiset määräykset otsikon metsänhoitoa ja maataloutta koskevat määräykset ja suositukset lisättäisiin suosituksia koskien maisemallisesti arvokasta aluetta sekä harjualetta. Harjualetta koskevat ehdotukset ovat tässä lausunnossa myöhemmin.

Kaavaluonnosta koskevassa lausunnossa on lausuttu kaavamerkintöihin koskien, että olemassa olevien ja uusien vakituisten asunnon paikkoja (punaiset ja mustat neliöt) sekä loma-asunnon paikkoja (punaiset ja mustat ympyrät), että rakennuspaikkojen statukset tulee päivittää. Ehdotuksen kaavakarttaa tarkastelemalla voidaan havaita, että rakennuspaikkojen statuksia on muutettu kaavan luonnosvaiheen jälkeen. Uusia loma-asunnon paikkoja (punaiset pallot) sekä uusia vakituisten asunnon paikkoja (punaiset neliöt) on kartoilla reilusti yli sata kappaletta. Kaavaselostuksen 5.1 kaavamuutokset perusteluineen sisällön osalta, kun vertaa kaavakarttoja, niin vaikuttaisi sille, että uusia loma-asunnon paikkoja sekä uusi vakituisten asunnon paikkoja on enemmän. Kaavaselostuksen osalta voisi vielä miettiä, että tulisiko selostusta täydentää tämän osalta.

Rantaosayleiskaava esitetyssä muodossa mahdollistaa Taipalsaaren yhdyskuntarakenteen hajaantumista. Hajarakentamisella tiedetään olevan negatiivisia vaikutuksia kuntatalouteen ja arjen hallintaan. ELY-keskus viittaa yhdyskuntarakenteen hajaantumiseen liittyen aiemmin valmisteluvaiheessa kaavaluonnoksesta lausumaansa.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus on saanut valmiiksi Taipalsaaren pohjavesialueita koskevan vesienhoitolain (laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä, 1299/2004) mukaisen tarkistuksen. Muutokset ovat tulleet julkisiksi 1.12.2021. Kaava-alueeseen liittyen on huomioitava, että Saimaanrannan lomakylä -niminen pohjavesialue (0583111) poistui luokituksesta ja alue liitettiin Pönniälänkankaan (0583112) 1E luokan pohjavesialueeseen. Lisäksi kaava-alue sijoittuu osittain Valkjärven tasanne -nimiselle 2 luokan pohjavesialueelle (0583120). Kaavakartassa rajaukset ja luokat ovat oikein, mutta kaavaselostuksessa on vanhat tiedot.

Kuten aikaisemmin tässä lausunnossa on tuotu esille kohdassa alueidenkäyttö, että Kattelussaari - Jänkäsalo osayleiskaavan M-alueille sijoittuu viivamerkintöinä mm. arvokas harjualetta (ah). Kaavamerkintöihin on kaavaluonnokseen verrattuna lisätty seuraava lause: "Rajoitus ei koske normaaleja metsätaloustoimenpiteitä.". Kuten arvokkaasta maisema-alueesta on aikaisemmin tässä lausunnossa tuotu esille, niin myös arvokkaan harjualetta osalta ehdotetaan, että kaavamerkintöjen ja -määräysten yleisiin määräyksiin otsikon metsänhoitoa ja maataloutta koskevat määräykset ja suositukset lisättäisiin harjualetta koskevia suosituksia. Näitä suosituksia olisivat esimerkiksi, että metsänhoidossa

26.1.2022

---

tulee säilyttää harjualueen luonnonmukaiset pinnanmuodot ja erityispiirteet käyttämällä mahdollisimman kevyitä maanmuokkausmenetelmiä. Harjualueen metsäinen luonne tulisi säilyttää jättämällä säästöpuita tai suosimalla jatkuvan kasvatuksen menetelmää sen ollessa mahdollista. Laajoja avohakkuuta tulisi välttää.

Vastine:

Arvokkaiden maisema-alueiden ja arvokkaiden harjualueiden määräykseen lisätään ELY-keskuksen antama suositus metsän käsittelystä.

Kaavaselistuksen osalta pohjavesialueiden tietoja korjataan.

Huom: voimassa olevassa maakuntakaavassa on vanhat pohjavesitiedot ja ne päivittyvät vasta maakuntakaavan päivityksen yhteydessä.

Kaavaselistukseen on päivitetty tilastot rakennuspaikoista mahdollisimman suurella tarkkuudella.

Yhdyskuntarakenteen hajautuminen on tunnustettu tässä kaavassa, mutta nykyisin on myös paljon hajarakentamista puoltavia seikkoja.

4. Etelä-Karjalan museo

Luonnosvaiheen lausunnossaan museo on käynyt läpi laajasti suunnitelluun alueen asutus- ja maankäyttöhistoriaa, verrannut sitä arkeologiseen aineistoon ja suosittanut tämän pohjalta alueen arkeologisten inventointien täydentämistä. Kaavoittaja on vastineessaan todennut, että museoviranomaiset ovat hyväksyneet vuoden 2012 yleiskaavan päivityksen, eikä lainsäädännössä ole tällä välin tullut sellaisia muutoksia, joilla uusia laajempia inventointeja voisi perustella, ja että yleiskaavan päivityksessä ei tehdä rakennuspaikkojen siirtoja eikä osoiteta uusia rakennuspaikkoja, joten rakentamiseen varatut alueet eivät juurikaan muutu voimassa olevaan kaavaan nähden. Museo pitää kaavoittajan vastinetta perusteltuina.

Lisäksi museo on luonnosvaiheen lausunnossaan käynyt läpi kaavakarttojen arkeologisia kohteita ja esittänyt niihin täydennyksiä.

Täydennysehdotukset näyttäisivät huomioidun kaavaehdotuksessa.

Kaavakartan selkiyttämiseksi museolla on seuraavat lisähuomiot ja päivitysehdotukset.

Muinaisjäännösrekisterikohteet Kulju 1 ja Kulju 2.

Kaavaehdotuksen pohjalta kiinteistön 831-41-2-18 maanomistaja on pyytänyt museota tarkentamaan kiinteistöllä sijaitsevien kohteiden Kulju 1 / 1000021739 ja Kulju 2 / 1000021740 aluerajausta kiinteistön rakentamattomien rakennuspaikkojen kaventumisen vuoksi. Kyseiset kohteet ovat Salpalinjan puolustusvarustuksia. Museo on tarkentanut kohteiden rajaukset laserkeilausaineiston ja 29.12.2021 toteutetun maastokäynnin perusteella. Tarkennetut aluerajaukset löytävät Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä.

26.1.2022

Päiviösaaren muinaisjäännösmerkinnät.

Muinaismuistolailla suojellut kohteet on kuvattu suunnittelualueen kaavaehdotuskartoissa yleisesti turkoosilla ja kaavasuojellut kohteet sinisellä. Päiviösaarella muinaisjäännösmerkinnät on kuvattu muista poiketen sinisellä värillä, mikä voi aiheuttaa sekaannusta.

Kattelussaaren AT-kyläalue.

Kaavakartassa Kattelussaareen on merkitty AT-kyläalue, joka leikkaa kahden muinaisjäännösalueen sekä Salpalinjaan liittyvien pienimuotoisten jäännösten päälle. AT-kyläaluetta koskeva kaavamääräyksen mukaan alueella rakennuslupa voidaan myöntää suoraan yleiskaavan perusteella. Kaavamääräyksissä myös todetaan muinaisjäännösten osalta näiden lakisuoja, so. mm. kaikenlainen kajoaminen muinaisjäännökseen on kielletty. Lakisääteisen kajoamiskiellon vuoksi muinaisjäännösalueelle ei voida myöntää rakennuslupaa. Potentiaalisten tulevaisuuden ristiriitatilanteiden välttämiseksi, sekä nykyisten ja tulevien maanomistajien oikeusturvan vuoksi, kaava kaipaisi tältä osin selkiyttämistä.

Yksinkertaisin vaihtoehto lienee rajata muinaisjäännösalueet kaavassa AT-alueen ulkopuolelle. Nykyisillä AT-alueen rajauksilla puolestaan vaihtoehtona olisi teetättää muinaisjäännösten laajuuden ja säilyneisyyden määrittämiseksi arkeologinen tarkkuusinventointi, jonka tulosten pohjalta kunta voi neuvotella Museoviraston kanssa riittävästä jatkotutkimuksista, jotta muinaisjäännösalueet voidaan vapauttaa kaavassa rakentamiselle.

AT-alueet sijoittuvat pääosin metsän reunoihin, mutta paikoin siihen kuuluu pieniä peltoalueita olemassa olevien pihapiirien läheisyydessä. Nämä pienipiirteiset avoimet alueet ovat saariston viljelysmaisemalle tyypillisiä ja ilmentävät erityisesti Kattelussaarella pitkää, viimeistään 1500-luvulta juontuvaa keskeytyksetöntä maankäyttö- ja viljelyshistoriaa ja niiden merkitys saaren maisemakuvassa on keskeinen.

Museo muistuttaa, että edellä mainitut alueet tulisi pyrkiä säilyttämään ensisijaisesti avoimina ja rakentamattomina, jotta kulttuurimaiseman muutos olisi maltillista. Vuoden 1971 peruskarttaa tarkastelemalla voi huomata, että yli puolet vanhoista kaava-alueen pelloista kasvaa tänä päivänä metsää. Museo suosittelee, että jäljellä olevan avoimen kulttuurimaiseman säilymistä edistetään määrätietoisesti, mikäli rakennuslupia myönnetään vanhojen kylätonttien läheisyyteen.

Vastine:

Kuljun osalta päivitetään rajaukset vastaamaan museon 2021 joulukuun tarkastuksia.

km-osa osa-alueiden veloitteisiin lisätään velvoite pyytää museoviranomaisen lausunto rakentamishankkeen yhteydessä.

26.1.2022

---

5. Metsähallitus

Kattelussaari-Jänkäsalon osayleiskaavan muutoksen kaava-alue sijaitsee Suur-Saimaalla, Ilkonselän Natura 2000 -alueen lähellä. Ilkonselän Natura-alue on valittu Natura-verkostoon ensisijaisesti saimaannorpan suojelemiseksi. Saimaannorppa on erittäin uhanalainen (EN), erityisesti suojeltava, luontodirektiivin liitteen II priorisoitu ja liitteen IV laji. Kaava-alue sijaitsee saimaannorpan pesimäalueen läheisyydessä. Kartat pesimäalueista löytyvät Metsähallituksen julkaisutietokannasta (<https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Muut/Saimaannorppa-Suur-Saimaa.pdf>). Alueella on voimassa saimaannorpan suojelemiseksi sen keskeisillä elinalueilla annettu valtioneuvoston asetus (374/2021) kalastusrajoituksista Saimaalla.

Metsähallitus ilmaisee tyytyväisyytensä siihen, että Työmäenniemen 4 AO-rakennuspaikkaa palautetaan loma-asunnon rakennuspaikoiksi. Metsähallituksella ei ole huomautettavaa ehdotusvaiheesta. Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet erikoissuunnittelija Anni Rautio ja erikoissuunnittelija Miina Auttila.

Vastine: Merkitään tiedoksi

6. Väylävirasto

Väylävirasto on tutustunut osayleiskaavaehdotukseen vesiväylien näkökulmasta. Kaava-alueella on Väyläviraston hallinnoimaa syväväylää ja veneilyn runkoväylästä sekä niihin liittyviä kiinteitä turvalaitteita ranta-alueilla. Alueille, missä sijaitsee kiinteitä turvalaitteita, ei saa kaavoittaa sellaista toimintaa, mikä estää turvalaitteen havaitsemisen väylältä käsin. Yleisiin kaavamääräyksiin olisi hyvä lisätä teksti: Ennen rakennus- tai toimenpideluvan myöntämistä, tulee pyytää vesiväylän ylläpitäjän lausunto niillä alueilla, missä sijaitsee vesiväylämerkkejä. Suunnitteilla oleva uusi/ kehitettävä laivaväyläyhteys Pien-Saimaan Koululahdelta Suur-Saimaan Kutilanlahdelle ei erotu karttamerkintänsä perusteella selkeästi olemassa olevien laivaväylien merkinnästä Jänkäsalon puoleisen osa-alueen kaavakartalla. Väylävirastolla ei ole vesiväylien osalta muuta huomautettavaa.

Vastine: Huomioidaan Väyläviraston mainitsemat asiat lopullisissa kaava-asiakirjoissa.